

LA FORMA EN ELS ESDEVENIMENTS

**LA CODIFICACIÓ GRÀFICA COM A EINA PER A L'ANÀLISI DE
MANIFESTACIONS SOCIALS EN PARÀMETRES ARQUITECTÒNICS**

Autora: Aina Berenguer Vilà

Tutor: Francesc Peremiquel Lluch

Curs acadèmic 2019-2020

Treball Final de Grau

Grau en Estudis d'Arquitectura (GArqEtsaB)

Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (ETSAB)

Universitat Politècnica de Catalunya (UPC)

RESUM

L'espai de relació ha estat un dels grans temes de l'arquitectura al llarg de la història. Amb el pas del temps les formes de relacionar-se dels individus han anat evolucionant, apareixent així noves tipologies d'expressions socials. Actualment, una de les formes que prenen aquestes, en l'esfera pública, són els esdeveniments culturals, manifestacions col·lectives que es multipliquen arreu del món.

La latent relació del tema amb l'arquitectura planteja la possibilitat que el dibuix, eina inherent a la disciplina, sigui un instrument vàlid per a l'anàlisi de la forma en els esdeveniments. Amb l'objectiu de donar resposta a la qüestió es planteja la hipòtesi que el fet de traspasar la informació del llenguatge escrit al gràfic permetrà revelar en els esdeveniments trets característics propis de l'arquitectura.

Per tal de realitzar la investigació es prenen mostres representatives a partir de les quals es pugui ampliar el resultat a la totalitat de tipologies d'esdeveniments culturals. Aquestes es documenten textualment de forma descriptiva i, posteriorment, es codifica gràficament la informació recollida. Finalment, aplicant el procés de forma inversa es recullen per a l'anàlisi les dades contingudes en la representació gràfica de cada un dels casos.

El resultat final d'aquest procés permet advertir que la codificació gràfica posa de manifest informació amb relació a àrees, límits, punts de referència i circulacions assolint així l'objectiu inicial i afirmant que és una eina vàlida per a l'anàlisi de la forma en els esdeveniments. S'ha detectat, per altra banda, que permet extreure informació quant a materialitat i sistemes, paràmetres també de naturalesa arquitectònica.

PARAULES CLAU: codificació gràfica, manifestacions socials, esdeveniments culturals, elements formals.

ABSTRACT

The relation space has been one of the great themes of architecture throughout history. Over time, the ways in which individuals relate have evolved, and new types of social expressions have appeared. Currently, one of the forms these take, in the public sphere, are cultural events, collective manifestations that are multiplying around the world.

The latent relationship between the subject and architecture presents the possibility that the drawing, tool inherent to the discipline, is a valid instrument for the analysis of the form in events. In order to answer the question, the hypothesis raised is that the fact of transferring the information from the written language to the graphic will reveal in the events architectural characteristics.

In order to carry out the research, representative samples are taken allowing the result to be extended to all types of cultural events. These are documented textually in a descriptive way and then the information collected is graphically coded. Finally, applying the process in reverse, the data contained in the graphical representation of each case is collected for analysis.

The final result of this process notes that the graphical codification reveals information in relation to areas, limits, reference points and circulations thus achieving the initial objective and asserting it as a valid tool for the analysis of the form in the events. It has been detected, on the other hand, that it allows to extract information regarding materiality and systems, parameters also of an architectural nature.

KEYWORDS: graphic codification, social manifestations, cultural events, form elements.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	1
METODOLOGIA	3
CASOS D'ESTUDI	5
FESTA DEL REDENTORE	
HISTÒRIA	5
RITUAL	5
ESPAI	6
COMPLEMENT EFÍMER	7
CODIFICACIÓ GRÀFICA	8
REGATA STORICA	
HISTÒRIA	9
RITUAL	9
ESPAI	10
COMPLEMENT EFÍMER	11
CODIFICACIÓ GRÀFICA	12
FESTA DELLA MADONNA DELLA SALUTE	
HISTÒRIA	13
RITUAL	13
ESPAI	14
COMPLEMENT EFÍMER	15
CODIFICACIÓ GRÀFICA	16
SAGRA DE SAN GIACOMO DELL'ORIO	
HISTÒRIA	17
RITUAL	17
ESPAI	18
COMPLEMENT EFÍMER	19
CODIFICACIÓ GRÀFICA	20
ANÀLISI DELS RESULTATS	21
CONCLUSIONS	22
BIBLIOGRAFIA	23
ANNEX FOTOGRÀFIC	24

INTRODUCCIÓ

L'arquitectura ha concebut espais de relació al llarg de tota la història. Aquests, com la societat, han evolucionant en el temps des de l'àgora de les ciutats gregues fins als nostres dies. Actualment les relacions en la considerada esfera pública es donen de moltes formes, una d'aquestes són els esdeveniments culturals.

En aquest moment ens trobem en ple apogeu d'aquesta tipologia de manifestacions socials, els esdeveniments creixen en nombre any rere any i proliferen escampant-se per tot el món.

Així, sembla evident, degut a l'estreta relació de la disciplina amb la necessitat de reunió de l'individu, que aquest tipus d'activitats puguin ser analitzades i estudiades per part dels arquitectes i que l'eina utilitzada per aquesta fi sigui el dibuix, l'instrument que ens és propi.

El dibuix, per altra banda, així com tot el conjunt de tècniques englobades dins l'anomenada representació gràfica es presenten com un conjunt infinit i creixent amb el pas del temps, que requereix una experimentació continua per a explorar-ne les possibilitats.

Partint d'aquesta base s'estableix l'objectiu principal del treball, analitzar i avaluar la capacitat de les tècniques de representació gràfica com a instrument d'anàlisi de la forma en els esdeveniments.

La hipòtesi amb què es treballa és que el fet de traspassar la informació del llenguatge escrit al gràfic permet revelar en els esdeveniments trets característics propis de l'arquitectura.

Per tal de donar-li resposta, intentant tractar la totalitat de configuracions possibles dels esdeveniments culturals, es detecta i es pren com a premissa que és possible dividir-los en dos grans grups, dinàmics i estàtics, i dins d'aquests, en quatre sub grups: dinàmics de competició, dinàmics de processó, estàtics de contemplació i estàtics de reunió.

S'analitzen quatre casos concrets amb valor de mostres representatives de cada tipologia. A aquests se'ls imposa un sol requeriment, tots ells s'han de localitzar dins la mateixa ciutat, població o regió per tal de facilitar la recollida de dades. De cada un s'estudia l'espai al qual s'associa a la vegada que els complements efímers i el ritual que s'hi desenvolupa així com el marc històric.

Malgrat que per a l'exercici es podria escollir qualsevol indret habitat del món, en aquest cas la ciutat escollida per la recerca és Venècia. Aquesta elecció s'ha fet sobre la base de l'experiència prèvia i la possibilitat de compilar informació.

Venècia és una ciutat marcada per una història intensa i esplendorosa des de la seva creació fins a la seva unió a Itàlia. El seu gloriós passat però no l'empara davant l'amenaça de dos grans fenòmens globals com són el canvi climàtic i el turisme de masses, que descompensen el seu fràgil equilibri ecològic. L'accelerada decadència de la ciutat, tant des del punt de vista material com des del punt de vista social sembla imparable.

Per tal d'esquivar els devastadors efectes del turisme sobre el teixit social s'han escollit com a casos d'estudi esdeveniments que mantenen un notable grau de genuïnitat i que, malgrat l'embat del turisme, s'han mantingut fidels als seus orígens. Esdeveniments que els habitants de la ciutat encara senten com a propis. Per aquest fet, el *carnavale* ha quedat fora de la selecció. Els esdeveniments escollits han estat: La Festa del Redentore com a mostra d'esdeveniment estàtic d'observació, La Ragata Storica com a mostra d'esdeveniment dinàmic de competició, La Festa della Madonna della Salute com a mostra d'esdeveniment dinàmic de processó i finalment, la Sagra de San Giacomo dell'Orio com a mostra d'esdeveniment estàtic de reunió.

Quant a l'estructura del treball es troba en primera instància un aprofundiment de la metodologia i, posteriorment, l'anàlisi dels diferents casos d'estudi, aquests vénen desgranats en quatre parts: història, ritual, espai i complement efímer així com il·lustrats fotogràficament. Al final de cada anàlisi textual es troben els bolcats gràfics de cada cas, els quals finalment permetran a través del seu anàlisi validar o no la hipòtesi inicial per acabar amb les conclusions.

METODOLOGIA

El marc metodològic s'ha plantejat a partir de l'estudi, interpretació i adaptació dels mètodes emprats per dos grans investigadors en la seva recerca: Joaquim Sabaté Bel, en el seu estudi en relació als llocs amb esdeveniments associats¹ i, Manuel Bailo Esteve en la seva tesi doctoral, *Contra la Indiferència, Catalitzadors de la urbanitat*². Dues investigacions amb objectes d'estudi relacionats però desenvolupades des d'aproximacions molt diferents.

Llocs amb esdeveniments. Event Places. sorgeix de la col·laboració entre la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) i Massachusetts Institute of Technology (MIT). Un estudi teòric i aplicat a escala urbana i territorial basat en els recursos culturals per tal d'identificar qualitats i característiques dels llocs i els seus esdeveniments i així poder detectar quins efectes tenen un sobre l'altre.

Per altra banda, Manuel Bailo, en la seva tesi doctoral, experimenta amb els espais públics i llocs de relació des de la recerca i l'experiència. Amb la concepció del *Laboratori de la Indiferència* planteja un sistema d'investigació com si es tractés d'un laboratori modern i genera registres d'informació propis on l'experimentació i recerca minuciosa no rebutja la sorpresa.

El procés seguit per a la realització del treball està format per tres fases principals. La primera és la recerca teòrica i fotogràfica així com la posterior organització de la informació de manera ordenada. La segona, el bolcat d'aquestes dades de forma gràfica. Finalment, la tercera fase, un anàlisi de les il·lustracions resultants per tal de valorar la informació que denoten de cada un dels esdeveniments i si aquesta segueix patrons arquitectònics.

Per a la definició i creació d'un marc per a la recerca teòrica s'han pres en consideració diversos punts tractats en la investigació dels Llocs amb esdeveniments associats.

D'entrada, s'han plantejat uns requeriments per tal de poder escollir els esdeveniments que s'estudiaran amb una base prèvia. Aquests requisits indispensables han estat: la localització en la ciutat escollida per a l'estudi, el caràcter periòdic anual i, finalment, que mantinguin un grau de genuïtat suficientment per a poder afirmar que no són de consum exclusivament turístic.

Seguidament s'ha arranjat una classificació dels esdeveniments per tal d'escollir mostres de cada tipologia i poder dibuixar un ventall de casos suficientment complet. Així la classificació divideix els esdeveniments en dos grans grups, els dinàmics i els estàtics, i dins d'aquests, en quatre sub grups: dinàmics de competició, dinàmics de processó, estàtics de contemplació i estàtics de reunió.

1. Sabaté i Bel, J. *Llocs amb esdeveniments. Event places*. Barcelona: Edicions UPC, 2004. ISBN 9788476538579

2. Bailo Esteve, M. "Contra la indiferència: catalitzadors de la urbanitat." Tesi doctoral, UPC, Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori, 2012. Disponible a: <<http://hdl.handle.net/2117/94636>>

Finalment, per a tancar l'apartat de recerca més teòrica s'ha establert un patró comú de recerca i documentació dels esdeveniments per tal de poder establir paràmetres de comparació entre ells. Aquesta pauta ha permès analitzar quatre aspectes diferenciats de cada un d'ells: la història, entesa com a estudi de l'origen i les variacions de la festivitat; el ritual, quant a l'activitat, el tipus de moviment i la durada i finalment, l'espai i els complements efímers associats a cada un dels esdeveniments.

La fotografia, per altra banda, s'ha utilitzat com a eina per a il·lustrar de forma objectiva l'atmosfera dels esdeveniments. Malgrat ser una obvietat que tota instantània és intencionada, la fotografia i la possibilitat que ofereix de capturar instants en el temps permet mostrar el conjunt de condicions i característiques dels ambients estudiats.

De l'estudi de la metodologia emprada per Manuel Bailo en la seva tesi se n'extreu el concepte de laboratori aplicat a la recerca en el camp de l'arquitectura i l'urbanisme. Aquest es presenta com un espai que permet l'experimentació amb les dades recollides prèviament i permet a l'experiència personal entrar en joc com una variable més. Les fases finals del treball es plantegen com una adaptació d'aquest concepte.

Així, la segona fase ha consistit a bolcar la informació recollida de forma gràfica. El procés ha consistit en la compilació de capes d'informació a través de l'abstracció que permet el dibuix per a representar la realitat. No s'ha establert una escala ni tampoc un sistema representatiu per tal de poder-se adaptar a les necessitats i característiques de cada un dels casos.

Finalment, l'últim pas necessari per a poder donar resposta a la hipòtesi inicial serà valorar si l'operació de codificació gràfica de la informació ha servit per al filtratge d'aquesta, posant de manifest i permetent l'anàlisi d'elements propis de l'arquitectura.

CASOS D'ESTUDI

FESTA DEL REDENTORE

Història

La Festa del Redentore se celebra cada tercer diumenge de juliol per commemorar la fi de l'epidèmia de pesta que va devastar la ciutat de Venècia entre el 1575 i el 1577, liquidant un terç de la població.

El setembre de 1576 el Senat venecià ordenà la construcció d'una nova església dedicada al Crist Redemptor com a ofrena esperant una acció divina que acabés amb la malaltia. El projecte s'encarregà a Andrea Palladio, que en aquell moment era l'arquitecte en cap de la República de Venècia i, se li trobà emplaçament a l'illa de Giudecca en un espai adjacent a un convent franciscà on es col·locà la primera pedra el 1577. Durant la construcció del temple es va aixecar una petita església de fusta on es van celebrar les cerimònies fins a la finalització de les obres.

Aquell mateix any es donà per acabada l'epidèmia i, tot i que fins al 1592 no es finalitzà l'obra, es decidí celebrar l'esdeveniment col·locant un pont efímer de barques unint le Fondamente delle Zattere a l'alçada de la Chiesa dello Spirito Santo i l'illa de Giudecca creuant el canal del mateix nom. D'aquesta manera tot la població de l'illa es va poder desplaçar a peu fins al lloc on s'estava construint l'església.

Ritual

Les activitats es succeeixen durant tot el cap de setmana. Comencen el dissabte amb l'obertura del pont temporal. El patriarca de la ciutat és l'encarregat d'inaugurar-lo dirigint unes paraules a la ciutadania des de l'escalinata de l'església del Redentore. Seguidament es fa la presentació dels equips que participaran en la regata del dia posterior i que juntament amb la tradicional missa de tarda són els esdeveniments que tanquen el cap de setmana.

Tot i el caire religiós de l'esdeveniment, l'acte més seguit i cèlebre és l'espectacle de focs artificials. La forma més habitual de gaudir-ne, sobretot pels venecians, molts dels quals disposen d'algun tipus d'embarcació, és flotant sobre les aigües del Bacino de San Marco.

Els preparatius comencen el dissabte al matí. Les barques són decorades amb tota mena d'adorns, però el més típic és utilitzar garlandes de globus de colors. Una altra tasca important és elaborar el menjar que es consumirà a l'espera de l'inici de l'espectacle. Es preparen tota classe de plats típics de la regió del Vèneto: *pasta e figoli*, *sarde in saor*, *baccalà mantecato* entre altres, i també s'abasteix l'embarcació de vi i *prosecco*.

Un cop s'han completat aquests passos les famílies i grups d'amics sobre les barques es disposen a buscar la millor situació d'on, passades diverses hores, gaudir de l'espectacle.

Durant tot el dia milers de persones creuen el pont instal·lat per l'ocasió. Aprofitant que, per un sol dia a l'any, es pot creuar passejant fins l'illa de la Giudecca. Molts, equipats a l'es-

til dels que s'han llançat a les aigües de la llacuna amb les embarcacions, busquen la millor posició en alguna de les *fondamente* des d'on més tard es podrà veure l'espectacle (*fig. 1*). Les ribes dels dos cantons del canal de la Giudecca s'omplen de persones així com la plaça San Marco i la *fondamenta* que ressegueix l'illa de Venècia fins a la zona de Sant'Elena a l'est.

L'espectacle pirotècnic comença a dos quarts de dotze i dura aproximadament uns tres quarts d'hora. Quaranta-cinc minuts de focs artificials que es reflecteixen a les aigües de la llacuna i il·luminen les façanes dels edificis històrics de la ciutat. Durant aquesta estona la ciutat queda totalment en pausa mentre els espectadors gaudeixen de l'espectacle.

Un cop finalitzat, aquells que no volen tornar cap a casa, es desplacen a l'illa de Lido on la tradició mana veure sortir el sol.

Espai

L'espai associat a la Festa del Redentore és d'una gran extensió. La característica principal que el delimita no és física ni material, sinó visual. L'àrea en qüestió abasta totes aquelles zones des de les quals és possible contemplar els focs artificials. Per això, engloba tant zones que podríem anomenar com a terrestres però també l'aigua.

Prenent com a centre el punt des d'on es llancen els artefactes pirotècnics, la part central de l'espai la trobem al Bacino de San Marco. Amb una extensió d'aproximadament 1 km de diàmetre aquest petit fragment de la llacuna veneciana banya les *fondamente* de diversos dels edificis més notables i emblemàtics de la ciutat. Al nord està limitat per la Riva degli Schiavoni, la porta d'entrada des del mar a Piazza San Marco, amb el Palazzo Ducale, la Basílica i la Torre dell'Orologio; al sud, l'illa de San Giorgio amb l'església del mateix nom, projectada també per Andrea Palladio, uneix el Bacino amb el Canal de la Giudecca que s'obre cap al sud-oest. A l'est les aigües s'obren en direcció a l'illa de Lido i ressegueixen les *fondamente* de l'illa fins a arribar al parc de Sant'Elena. A l'est hi trobem l'inici del gran canal, presidit per Punta della Dogana i la Chiesa della Salute.

Per seguretat, la zona central del Bacino, la més propera a la pirotècnia, roman buida d'embarcacions durant l'espectacle. Molt diferent és la situació a les aigües que rodegen aquesta zona, al Canal de la Giudecca i direcció Lido, on centenars de barques s'amunteguen pràcticament tocant-se les unes amb les altres carregades de gent.

La part terrestre de l'espai està conformada per les *fondamente* de l'illa della Giudecca, Fondamenta Zattere al Sestiere de Dorsoduro, Piazza San Marco i Riva degli Schiavoni, Riva di San Biasio, Giardini i el parc de Sant'Elena al Sestiere de Castello

El terme *fondamenta* designa aquells carrers que voregen un canal, aquest és el cas dels que limiten el Canal de la Giudecca amb una amplada d'entre 10 i 20 metres. En canvi, els carrers anomenats riba, que trobem a la zona de Castello, tenen una amplada major, d'uns 30 metres. Això es deu al fet que en els temps de la República Veneciana eren zones on atracaven totes aquelles embarcacions que comerciaven pel Mediterrani.

Aquests carrers, com els de la resta de la ciutat, estan pavimentats amb grans peces de pedra natural a excepció del límit amb l'aigua que és dibuixat fer una franja de pedra d'Istria. Aquesta pedra es caracteritza per tenir una alta resistència a compressió i a la corrosió salina així com una porositat mínima, per aquest motiu és idònia tant per rebre els embats de les embarcacions com per protegir la resta de pavimentació de l'agressivitat de l'aigua salada.

En algunes parts d'aquests espais trobem unes baranes que impedeixen la caiguda directa a les aigües de la llacuna. Malgrat tota la ciutat n'hi ha diferents tipus per protegir els límits dels canals, en aquest cas són construïdes amb maons i coronades amb una peça de pedra d'Istria per evitar les filtracions d'aigua dins el mur.

Complement efímer

L'element material més important de la festa és el pont temporal que es col·loca travessant el canal de la Giudecca. Unint la Fondamenta Zattere amb l'església del Redentore i unint així l'illa major de Venècia amb la de la Giudecca.

Aquest pont té una llargada de tres-cents-trenta-tres metres i setanta centímetres i una amplada de tres metres i mig que permet que hi hagi circulació en els dos sentits.

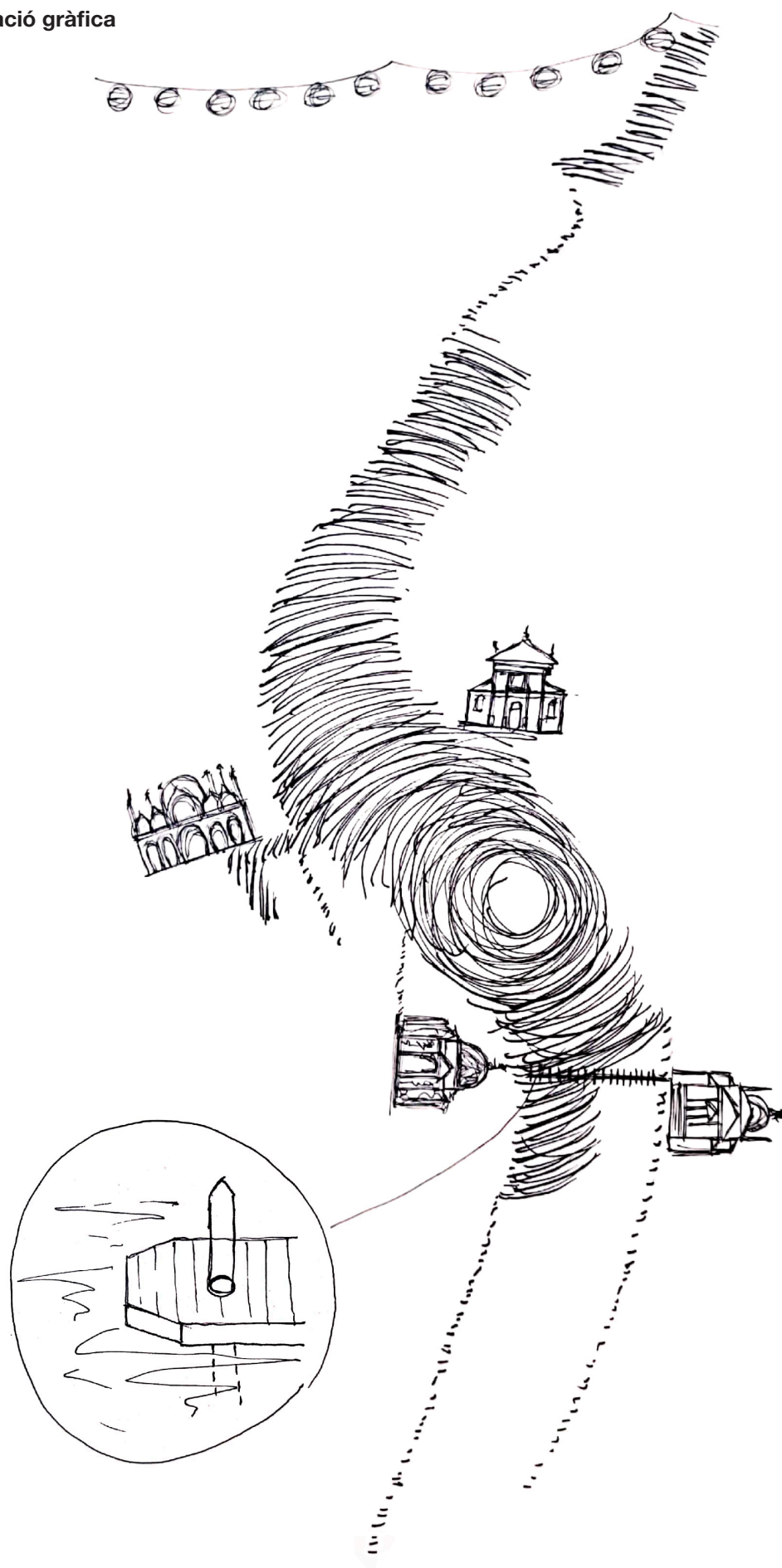
Està constituït per setze mòduls de fusta i acer d'una mica més de dinou metres. El fet que sigui modular permet utilitzar la mateixa estructura per a altres esdeveniments, com són la Festa della Madonna della Salute o la Marató de Venècia entre altres.

El pont es recolza sobre un total de trenta-quatre plataformes flotants, les quals estan subjectades a la seva posició mitjançant uns màstils a cada un dels seus extrems. Aquest sistema permet que la passarel·la basculi i es pugui adaptar als canvis de marea. Aquestes plataformes estan separades entre elles deu metres per donar possibilitat de pas tant a vehicles de servei com d'emergències. Per la mateixa raó l'altura de la passarel·la varia entre un metre amb vint centímetres i quatre metres amb vint centímetres respecte al nivell de l'aigua.

El pont és un element que ha anat evolucionant amb la festa. Així, el que en un origen era un encadenat de barques que salvava la distància entre una vora i l'altra, ara és una estructura totalment industrialitzada, construïda per l'ocasió i de ràpid muntatge i desmuntatge per no destorbar més del necessari el trànsit aquàtic.

L'altre element efímer característic de la festa són els centenars de metres de garlandes que decoren l'illa en tota la llargada de les seves *fondamente*. D'aquestes garlandes en pengen milers de globus de colors, que s'uneixen a aquells que decoren les barques per conformar el decorat festiu.

Codificació gràfica

REGATA STORICA

Història

La Regata Storica és un esdeveniment esportiu amb un fort component històric. El primer registre que se'n té data del S. XIII en el marc de Le Feste delle Marie però a causa de la condició llacunar de la ciutat és molt probable que ja es celebressin regates amb anterioritat.

La primera representació gràfica de l'activitat data del 1500 i la trobem en el famós gravat de Jacopo de Barbari, *La Veduta di Venezia* que es considera un dels més importants registres de la cartografia urbana de la ciutat (fig.5). En la imatge es pot veure una petita barca amb diversos personatges remant i, al costat, la paraula *regata*.

L'organització i el costej de l'esdeveniment ha anat canviant de públic a privat al llarg de la història. Va començar com un acte organitzat pel govern per més tard passar a ser costejat per privats, sobretot per prínceps estrangers.

La regata amb el format que es coneix actualment data de 1841 quan el capital per a l'organització va retornar de fons privats a públics. En aquest moment es va establir que l'esdeveniment seria de caràcter anual i tindria un recorregut fix al llarg del gran canal per donar als gondolers de la ciutat la possibilitat de mostrar les seves habilitats i rebre honors.

El 1866 Venècia passa a formar part d'Itàlia i l'esdeveniment es converteix en una celebració del gloriós passat de la ciutat. A les competicions de rem se li afegeix una desfilada històrica. Aquesta commemora la cerimònia de benvinguda que va rebre Caterina Conaro, filla d'una de les famílies més importants de la ciutat. Caterina era l'esposa del rei de Xipre i la prematura mort del marit la va convertir en reina. Ella va abdicar en favor de la ciutat de Venècia ampliant així el territori de la Sereníssima. Barques amb l'aparença de les que navegaven per la llacuna al S. XVI recorren el Gran Canal transportant el Doge, la Dogessa i totes les personalitats del moment per commemorar aquest fet.

Ritual

La regata té lloc el primer diumenge de setembre. La primera activitat però es celebra el dimarts anterior a aquest. Una petita cerimònia a les escales de la Chiesa de Santa Maria della Salute dona a conèixer els equips que participaran en la competició i els colors que lluiran cada un d'ells: groc, vermell, blanc, blau, marró, violeta, verd, taronja i blau cel. És un dels moments de més expectació per als participants, ja que hi ha molta superstició darrera. Majoritàriament són amics i familiars els que s'agrupen davant de l'església que dona inici al Gran Canal per animar als equips.

El diumenge, a primera hora de la tarda la comitiva que integra la desfilada històrica recórrer tot el Gran Canal. Amb sortida a la plaça de San Marco les barques enfilen cap al Ponte della Costituzione al costat de l'estació de tren. Un cop allà donen la volta i desfan el camí tornant a resseguir les corbes del canal fins al palau de Ca' Foscari.

Una vegada finalitzada la desfilada s'inicien les competicions. Els primers a començar a remar són els nens i nenes. Tres curses simultànies respectivament per a menors de 10, de 12 i de 14 anys recorren cadascuna un tram diferent del Gran Canal i acaben davant el palau de Ca'Foscari. Seguidament competeixen les *Caroline* de sis tripulants. Els següents són els representants de les dues grans universitats de la ciutat que competeixen contra equips internacionals d'altres institucions. A mitja tarda és el torn de les dones, que competeixen amb unes embarcacions anomenades *Mascarete* amb dues tripulants per equip i, finalment els homes, que competeixen en *Gondolini* i també en equips de dos integrants.

Les carreres de les categories adultes tenen com a punt de partida les aigües de davant del parc de Sant'Elena recorrent el Bacino de San Marco (*fig.2*), naveguen al llarg del gran canal fins a trobar *il paletto*, on giren i desfan part del camí. Totes les competicions tenen com a línia de meta el palau de Ca'Foscari, on una estructura temporal en forma de grades anomenada *machina* s'omple de totes les personalitats de la ciutat així com de tots aquells venecians o turistes que desitgin pagar l'entrada per veure les arribades des d'un seient privilegiat. És en aquest punt del canal on també es fa l'entrega de premis de totes les categories. Es premien els quatre equips més ràpids de cada categoria amb uns trofeus anomenats *bandieri*. El nom els és definit pel fet que cada premi és d'un dels colors de la bandera italiana i s'hi suma el blau per al classificat en la quarta posició.

Durant les gairebé tres hores que dura l'esdeveniment els espectadors s'amunteguen al voltant dels canals, a les *fondamente*, en embarcacions amarrades, a les finestres de cases i palaus i a les grades de la *machina*. Durant aquest temps la ciutat es submergeix en un murmur continu que no es mitiga fins a finalitzar tot l'esdeveniment, moment en què els assistents es dissipen pels carrerons de la ciutat i aquesta torna a la normalitat.

Espai

L'espai que acull l'esdeveniment és el Gran Canal, el canal més ample que travessa la ciutat dibuixant una gran S, des del parc de Santa Elena fins a Piazzale della Stazione FFSS Santa Lucia, i les seves *fondamente* o molls.

Les vores del canal varien d'amplada en tota la seva llargada i en alguns punts s'obren places o *campi* que permeten un major nombre d'espectadors. Les *fondamente* venecianes estan construïdes amb una tècnica molt singular. Els límits de les illes originals s'allarguen emprant troncs d'arbre portats dels boscos de la regió a tall de pilons. Els nous límits es construeixen amb maó i pedra d'Istria que dona l'acabat tant vertical com horitzontal d'aquesta ampliació.

A l'aigua, al llarg de tot el canal, s'hi situen amarrades tota classe d'embarcacions que serveixen de mirador privilegiat per a gaudir de l'espectacle. Aquest seguit de barques es veu només interromput per les parades de *vaporetto* i *traghetto* que hi ha repartides en el transcurs del canal.

Es poden distingir cinc trams diferenciats del canal en funció del nombre de categories que permet observar. El tram que va des de l'estació ferroviària fins a l'església de San Marcuola és transitat només per la desfilada històrica i les categories adultes. El següent tram,

fins a Rialto permet veure sis competicions diferents, el mateix nombre que en el tram que uneix Ca'Foscari i la Punta della Dogana. El tram que uneix aquesta amb el Parc de Sant'Elena és transitat per cinc de les categories i, finalment, el tram que uneix Rialto i la línia de meta permet observar totes les competicions, un total de nou.

Complement efímer

En el cas de la Regata Storica trobem tres complements efímers amb una funció molt marcada i específica per a cada un d'ells: *lo spaghetto*, *il paletto* i *la machina*.

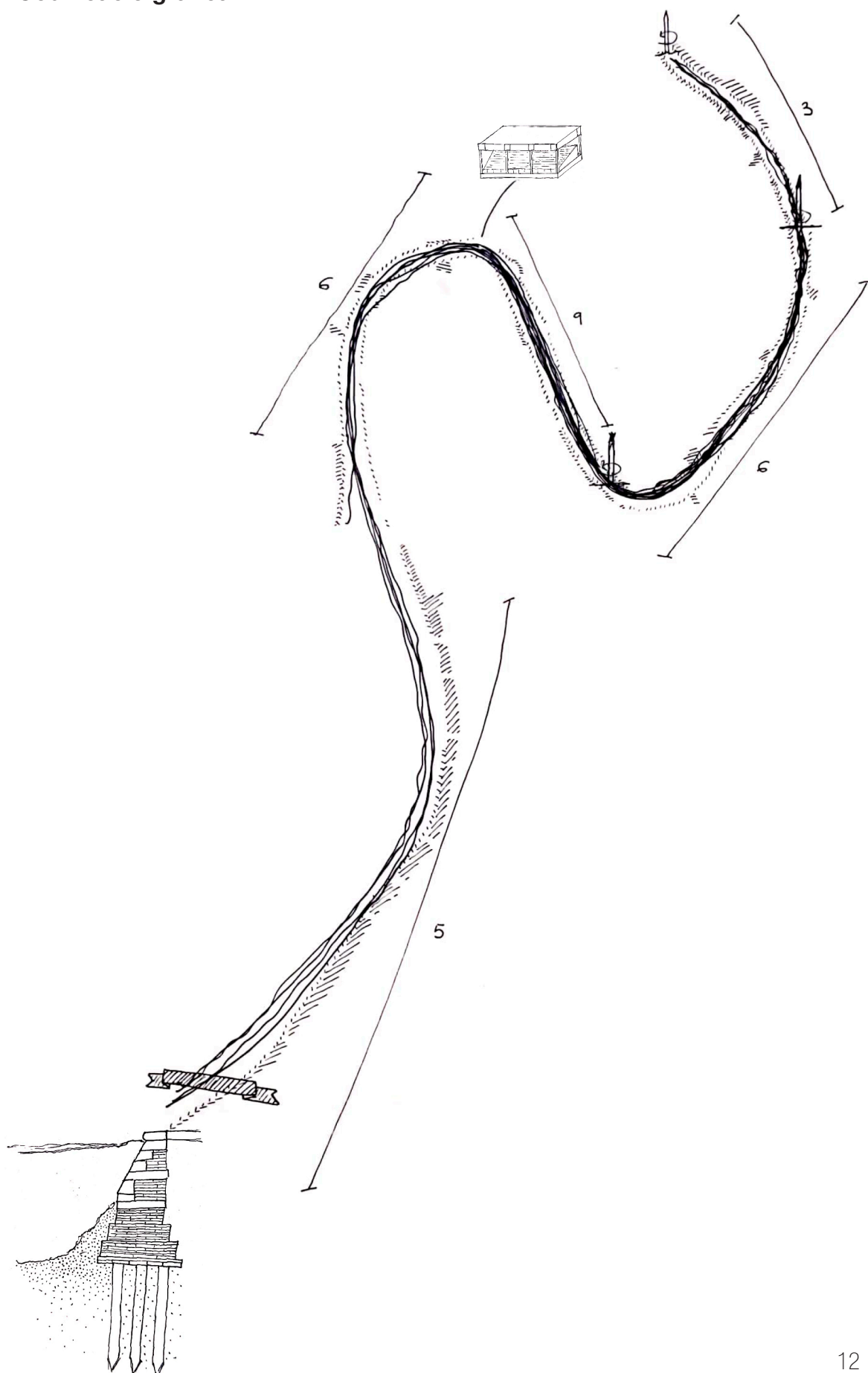
El primer és *lo spaghetto*. Aquest element és una espècie de cinta que es col·loca en el punt de sortida, davant el parc de Sant'Elena en el cas de les competicions de més llarg recorregut. Totes les embarcacions es situen darrere la cinta i, en donar-se el tret de sortida, la trenquen en creuar-la. D'aquesta manera es dona la regata per iniciada i es controla la posició dels participants abans de la sortida.

En segon lloc trobem *il paletto* que consisteix en una gran estaca de fusta clavada al centre del canal en un punt específic. Aquest component s'utilitza només en els casos de les regates que sortint de Sant'Elena continuen passat el punt de meta per girar en trobar-lo i retornar fins al palau de Ca'Foscari. Es col·loquen un total de tres *paletti* al llarg de tot el curs del canal per a donar suport a totes les categories.

El pas per *il paletto* acostuma a ser determinant en totes les competicions, ja que és el moment en què els tripulants de cada embarcació han de demostrar les seves habilitats per a girar amb la màxima rapidesa i agilitat. Habitualment, aquell equip que aconsegueix sortir amb avantatge del gir és el que acaba arribant en primera posició a la meta.

Finalment *la machina*, una gran estructura flotant dotada amb grades i col·locada davant el palau de Ca'Foscari. Serveix com a meta de totes les competicions i com a espai per a les entregues de premis. L'estructura, de fusta sempre, ha anat variant lleugerament de forma. La decoració, per això, no varia d'estil. Talles de fusta acolorides amb tons daurats i vermells cobreixen la noble construcció.

Codificació gràfica

FESTA DELLA MADONNA DELLA SALUTE

Història

La Festa della Madonna della Salute és un esdeveniment que es celebra anualment el 21 de novembre, coincidint amb el dia de la Presentació de Maria, per celebrar la fi d'una nova onada de pesta a la ciutat.

L'any 1630 una epidèmia de pesta colpejava el nord d'Itàlia. Màntua era una de les ciutats més afectades per la malaltia i en un intent de demanar ajuda van enviar diversos ambaixadors a Venècia. Malgrat que des del govern de la ciutat se'ls va obligar a guardar quarentena a l'illa de San Servolo, alguns habitants ja hi havien estat en contacte i així l'epidèmia es va estendre per la ciutat.

Aquesta vegada el brot de pesta va acabar amb un quart de la població eliminant els dos més alts càrrecs de la ciutat: el Doge i el Patriarca, màxims representants del govern i de l'església.

Des del govern de la Sereníssima es va organitzar una processó amb la finalitat de demanar ajuda divina per a combatre la crisi sanitària. Aquesta va tenir una durada de tres dies i tres nits i va ser seguida per la totalitat de la població creient. S'hi va sumar la promesa del nou *dodge* d'erigir un gran temple dedicat a la verge si la ciutat sobrevivia l'epidèmia. Pocs setmanes després d'aquests gests tant de la societat civil com de la política els contagis es van anar reduint fins a donar-se el brot de pesta per acabat a finals de 1631.

No només la ciutat de Venècia va ser devastada per l'epidèmia, tots els territoris de la Sereníssima van ser colpejats per la malaltia. Per això el govern va fer erigir no només el temple venecià, sinó que es van construir esglésies dedicades a la verge per tots els territoris controlats per la República en aquell moment. Moltes d'aquestes regions celebren encara processons per commemorar l'ocasió, incloent-hi poblacions de l'actual Croàcia i Itàlia amb meta al temple erigit en cada localització, a Venècia, l'Església della Madonna della Salute.

Ritual

L'esdeveniment té encara un fort component religiós, malgrat això, al ser una festa poc turística dins el calendari venecià, fa que la població se la senti encara com a pròpia i es respiri sentiment de comunitat.

El primer acte se celebra la vigília de la festa i consisteix en una processó protagonitzada pels més joves. El recorregut varia depenent de l'any. Alguns dels punts d'inici registrats són la Fondamenta delle Zattere o San Marco però el punt final de la processó és sempre la Chiesa della Madonna della Salute i es conclou la jornada amb una missa.

Durant el 21 de novembre milers de peregrins caminen en processó pels carrers de la ciutat fins a arribar al temple. Amb sortida des de diversos punts, passant sempre pel pont efímer que permet creuar el Gran Canal, desfilen pausadament fins a arribar-hi. Aquells

que emprenen el camí passant pel Ponte dell'Academia s'uneixen als que arriben des de San Marco al Campiello de Santa Maria del Giglio per fer de forma comuna l'última part del camí.

Una vegada travessat el Gran Canal la processó continua fins a la Salute on els peregrins entren per la porta principal per girant dins la planta central de l'església passant per davant de l'altar a renovar el vot a la verge. Posteriorment surten per la porta lateral del temple que sobre una altra vegada al *campo* que rep el nom del santuari.

Arribats a aquest punt els participants de la processó continuen pels carrers de Rio Terrà Catacumeni i Rio Terrà Saloni on desenes de parades els esperen (*fig.3*). En aquests petits establiments efimers s'hi poden comprar tot tipus de dolços com ametlles garrapinyades, pomes banyades en caramel o *pizze fritte* però també entrepans i begudes.

En aquests carrers també proliferen els venedors de joguines i globus inflats amb heli per als més petits. Aquests *palloncini colorati* són ja part de l'imaginari de la festa. Així com compartir un plat de *castradina* amb la família després de la passejada. Aquesta sopa de carn salada i fumada és un àpat típic de la Festa della Madonna della Salute.

Espai

En el cas de la Festa della Madonna della Salute l'espai a analitzar segueix una jerarquia en forma d'arbre. S'expandeix i es ramifica tant com peregrins caminen fins a l'església. Per a acotar una zona amb la qual poder treballar, s'agafen els últims 500m del recorregut. Aquest es pot dividir en cinc parts: el tram del Sestiere de San Marco, el pont efímer, el tram del Sestiere de Dorsoduro fins al temple, el recorregut per dins d'aquest i finalment, el tram del mateix *sestiere* que s'allunya de l'església.

El primer tram transcorre al llarg d'un *campiello*, que en la seva part inicial té el nom de Santa Maria Zobenigo per canviar-lo a Tragheto en el segon. És un espai a camí entre un *campo* i un carrer, ja que és ample però té una marcada direccionalitat perpendicular al Gran Canal on es troba la parada de *vaporetto* de Giglio, a la que dona nom l'església que trobem al *campiello*. L'espai està delimitat per edificis de planta baixa i tres pisos. Donant façana al Gran Canal s'hi troba el palau Gritti, famós per acollir el protagonista d'un dels llibres més famosos d'Ernst Hemingway. En aquest punt és on es troba l'accés al pont temporal.

Per l'altre extrem el pont es connecta a Calle Lanza, la primera de l'intrincat recorregut a través de la malla del Sestiere de Dorsoduro. Els carrers en aquest tram, s'estrenyen notablement i es passa dels aproximadament deu metres d'amplada del *campiello* als escassos dos metres i mig de les *calli*. Acompanyen al peregrí, però, edificis de l'envergadura dels descrits anteriorment. Canviant així la percepció de l'espai fins a arribar, en el punt final d'aquest tram a un *sottoportego*. Aquest tipus de carrer és molt típic en tots els *sestieri* de la ciutat i és bàsicament un carrer que travessa un edifici convertint-se en una espècie de túnel. Al final d'aquest, al mateix temps que es travessa un petit pont apareix l'església de Santa Maria della Salute. Per a la percepció del recorregut, la presència de les edificacions i l'espai que generen, l'aire que limiten, és cabdal.

Arribats a aquest punt els participants es troben al Campo della Salute, l'espai que s'obre davant l'església i que pren com a límit el Gran Canal en la seva desembocadura. Els peregrins avancen fins al peu de la gran escalinata i entren al temple per la porta principal. La Salute és una basílica de planta octogonal amb una gran cúpula que la cobreix. Enfrontada a l'entrada principal s'hi troba la *rotonda minore*, coberta per una cúpula de dimensions més petites, on es troba l'altar i el grup escultòric que representa la mare de déu i el nen. Dins el temple els peregrins giren al voltant de l'espai central passant també per les sis capelles menors que completen el perímetre. Una vegada finalitzat el circuit surten per una de les portes secundàries que els tornen a deixar a la gran escalinata. El recorregut els guia una altra vegada pel *campo* fins a arribar a un nou pont.

Passat aquest, s'arriba a l'últim tram i el que té un caràcter més marcat de festivitat popular. Aquest tram està format per dos carrers que s'uneixen de forma perpendicular. La seva amplada torna a ser major, superant els vuit metres i arribant als gairebé quinze en les parts més dilatades. Aquests quasi 200 metres abans d'arribar a la Fondamenta Zattere conformen l'espai utilitzat pels venedors de dolços per muntar les seves parades. El fet que els carrers seixamplin permeten als participants fer aquests últims metres de forma més distesa, canviant la marxa, aturant-se a comprar o a tafanejar abans de dispersar-se una altra vegada per tota la ciutat.

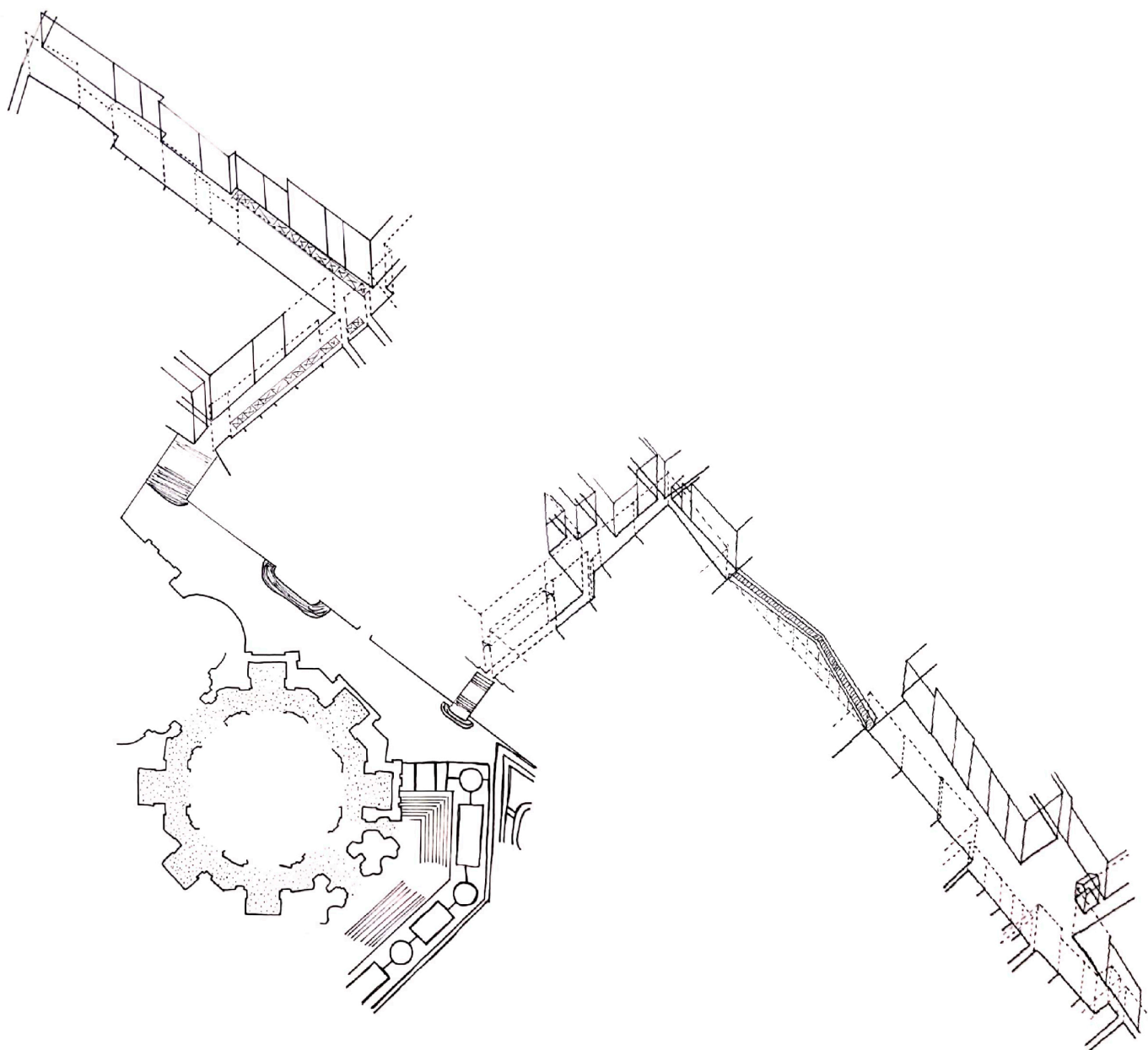
Complement efímer

El complement efímer per excel·lència de la Festa della Madonna della Salute és el pont efímer que permet travessar el Gran Canal. Uneix el Campiello Traghetto a la zona de Giglio amb Calle Lanza a Dorsoduro creuant els 65 metres del canal. Està format per vuit de les trenta-quatre plataformes que conformen l'utilitzat pel Redentore, que permeten que l'estructura s'adapti als diversos canvis d'altura de la marea al llarg del dia. L'estructura del pont té una lleugera forma triangular per permetre el trànsit d'embarcacions tant de servei com particulars.

També formen part de l'imaginari efímer de l'esdeveniment totes aquelles estructures que es munten en l'últim tram del recorregut. Estructures de tres metres d'ample per entre tres i cinc de llargada cobertes amb lones de colors que permeten protegir del sol els productes que estan a la venda. Taulells i obradors de fusta i acer es succeeixen un darrere l'altre al llarg dels carrers. Petits espais equipats amb cuines que permeten als venedors cuinar aquells plats que necessiten ser servits a l'instant com entrepans i *pizze fritte* però també de mobles preparats per a emmagatzematge i refrigeració d'altres aliments i begudes.

Finalment, l'últim element efímer, que no destaca ni per la seva dimensió sinó per la seva quantitat són els globus que típicament es compren als nens en l'últim tram. Aquests petits elements donen a l'atmosfera matisos de colors que emfatitzen l'ambient festiu.

Codificació gràfica

SAGRA DE SAN GIACOMO DELL'ORIO

Història

Una *sagra* és una festa popular anual que tradicionalment parteix d'una festa religiosa, una consagració o la commemoració d'un sant. En aquest cas el dia de Sant Giacomo és el 25 de juliol i la festa és sempre al voltant d'aquesta data.

Amb l'arribada de l'estiu apareixen diverses d'aquestes festes populars per la ciutat entre elles també la de San Pietro del Castello o San Giovanni in Bragora.

Hi ha diverses hipòtesis sobre la fundació de la parròquia però la més arrelada prové d'una llegenda antiga. Aquesta explica que al *campo* on ara es troba l'església hi havia un arbre de llaurer, *lauro* en italià, on cada dia a la posta de sol apareixia un ancià de cabells blancs que desapareixia quan les ombres s'allargaven i entrava la nit. La notícia d'aquesta aparició va córrer ràpidament per l'illa i una nit diverses persones s'hi van acostar. Un d'ells li va preguntar al vellet qui era, al que ell va contestar: sóc fill de Zebedeu, germà de Joan el de l'Evangeli, Maria va viure a casa meva després de la mort de Crist, vaig ser martiritzat a Jerusalem per Herodes Agrippa i descanso a Espanya: sóc Giacomo Maggiore, apòstol de Jesús. D'aquest miracle i del fet que l'arbre que hi havia en el lloc era un llaurer, l'església es va anomenar San Giacomo del Laureo que amb el temps va derivar a dell'Orio.

L'època d'inici de l'esdeveniment no s'ha pogut concretar però són nombroses les històries que giren al voltant de la festivitat. Una d'aquestes explica que durant els festejos de l'any 1767, mentre els participants de la *sagra* menjaven i ballaven, el balcó de ferro d'un antic edifici del *campo* va cedir emportant-se en la caiguda el mossèn, la seva germana i una noia familiar seva. Tots els assistents van córrer a socórrer els tres ferits però la germana del mossèn ja era morta i els altres dos van morir al cap de dos dies. Tots tres es troben enterrats a l'església de San Giacomo.

Aquesta història va ser recollida per Pietro Gradenigo en l'obra *Notatori*, formada per un total de 38 volums en els quals l'autor, procedent d'una important família veneciana, va recollir en uns manuscrits, que encara es conserven, els esdeveniments a la ciutat en la seva època. Permet donar a l'esdeveniment una antiguitat de més de dos-cents cinquanta anys.

Ritual

La Sagra de San Giacomo dell'Orio és un esdeveniment que es celebra de forma anual i té una durada total de deu dies. Les dates varien depenent del calendari de cada any però sempre es troben al voltant del 25 de juliol, el dia de San Giacommo Maggiore o Jaume el Major. És una festa seguida bàsicament per veïns del *sestiere* així com venecians de la resta de l'illa. Pocs són els turistes que s'hi poden veure i, aquests, gaudesquen de la festa com un venecià més camuflant-se entre la gent.

El programa musical de la festa preveu actuacions per a cada un dels deu dies que dura. Els gèneres musicals són variats i atrauen veïns de totes les edats. Les vesprades acostumen

a començar amb concerts acústics o espectacles infantils que en caure la nit donen pas a concerts de tango, salsa, rock and roll i grups de versions entre altres.

A banda de la música, el menjar és l'altre component essencial de la festa. Enganxades al perímetre posterior de l'església s'hi col·loquen diverses parades on els organitzadors de l'esdeveniment cuinen al moment una gran varietat de plats típics venecians. S'hi pot trobar des de carn a la graella com salsitxes i costelles fins a *pasta e fasioi*, *sarde in saor* o *cicchetti* per als que ho prefereixen. En aquests estands també es proveeix al visitant de tota mena de begudes i cafès.

Una vegada els participants recullen el menjar acabat de sortir del foc prenen seient en alguna de les desenes de taules que hi ha col·locades per tot l'espai. Aquestes taules llargues col·locades una seguint l'altre reben els començals cada nit de totes les que dura la festa. Persones de totes edats, coneguts i desconeguts s'asseuen de costat per a gaudir del menjar, la música i la companyia (*fig. 4*).

L'esdeveniment, a banda de la diversió col·lectiva, té la finalitat de recaptar diners per a beneficència. Aquests s'aconsegueixen amb la venda de sopars però també amb una *pescadi beneficenza*, que consisteix en un estand on s'exposen obsequis que els visitants poden aconseguir comprant números al taulell. Per últim, prèvia al gran concert de la jornada final, s'organitza una gran tómbola amb el mateix fi, els números de la qual els visitants van adquirint els dies previs.

Espai

La Sagra de San Giacomo dell'Orio té lloc al Sestiere di Santa Croce. Aquesta zona de l'illa és una de les més properes a l'estació de tren de la ciutat, així com de Piazzale Roma, l'espai on desemboca el pont que connecta l'illa amb la terra ferma, i l'únic on poden transitar vehicles terrestres. Malgrat la proximitat amb aquests nodes de transport és una zona poc freqüentada pels turistes que l'acostumen a utilitzar de pas en l'itinerari direcció a les zones més conegudes com San Marco.

L'esdeveniment es desenvolupa en un espai anomenat *campo* típic de la ciutat de Venècia. Un *campo* consisteix en un espai urbà, obert i públic normalment acompanyat per una església que li dona nom. En aquest cas el *campo* en qüestió s'anomena Campo San Giacomo dell'Orio.

L'espai del *campo* coincideix amb gairebé el perímetre complet de l'església exceptuant un punt on edificacions i canal fan de barrera. Aquest fet fa que l'espai es mostri en forma de dos àmbits gairebé diferenciats. Una petita àrea davant la façana de l'església i una altra de molt més gran rodejant tota la part posterior d'aquesta. Un total de nou carrers desemboquen al *campo*, quatre dels quals ho fan a través de ponts que creuen el canal que comparteix nom amb l'espai.

El *campo* es troba proveït gairebé completament d'un paviment dur però permeable de blocs de pedra. Algunes zones vallades perimetralment, però, estan cobertes per vegetació

baixa que cobreix els troncs d'alguns arbres que proporcionen zones d'ombra a l'espai. Aquestes ombres, estan equipades amb bancs, papereres i una font.

Repartits per l'espai també s'hi troben tres dels característics pous de la ciutat. Aquests tenien una funció vital de recollida i emmagatzematge d'aigua per als habitants abans que les canalitzacions per fer arribar aigua potable fossin construïdes. La pavimentació permeable permetia a l'aigua de la pluja filtrar-se al subsòl, on una gran infraestructura proveïda de sorra la filtrava i la feia córrer fins a la boca del pou des d'on es podia extreure per abastir les famílies de la zona.

Complement efímer

Els complements efímers que acompanyen aquest esdeveniment tenen una dimensió més domèstica. En aquest cas no trobem grans ponts ni espectaculars construccions flotants sinó artefactes de dimensions més reduïdes que donen servei a aquelles activitats que es troben dins el programa de la festivitat.

Primer de tot trobem l'escenari on es desenvolupen les actuacions musicals durant tot el dia i també la tómbola benèfica de l'última jornada. Aquest escenari està muntat en un extrem de l'espai, on es concentren un número més gran d'arbres i mobiliari urbà. La plataforma de fusta eleva els artistes i l'escena de manera que tots els assistents, tant els que es congreguen davant d'aquesta com els que seuen a les taules puguin gaudir de l'espectacle.

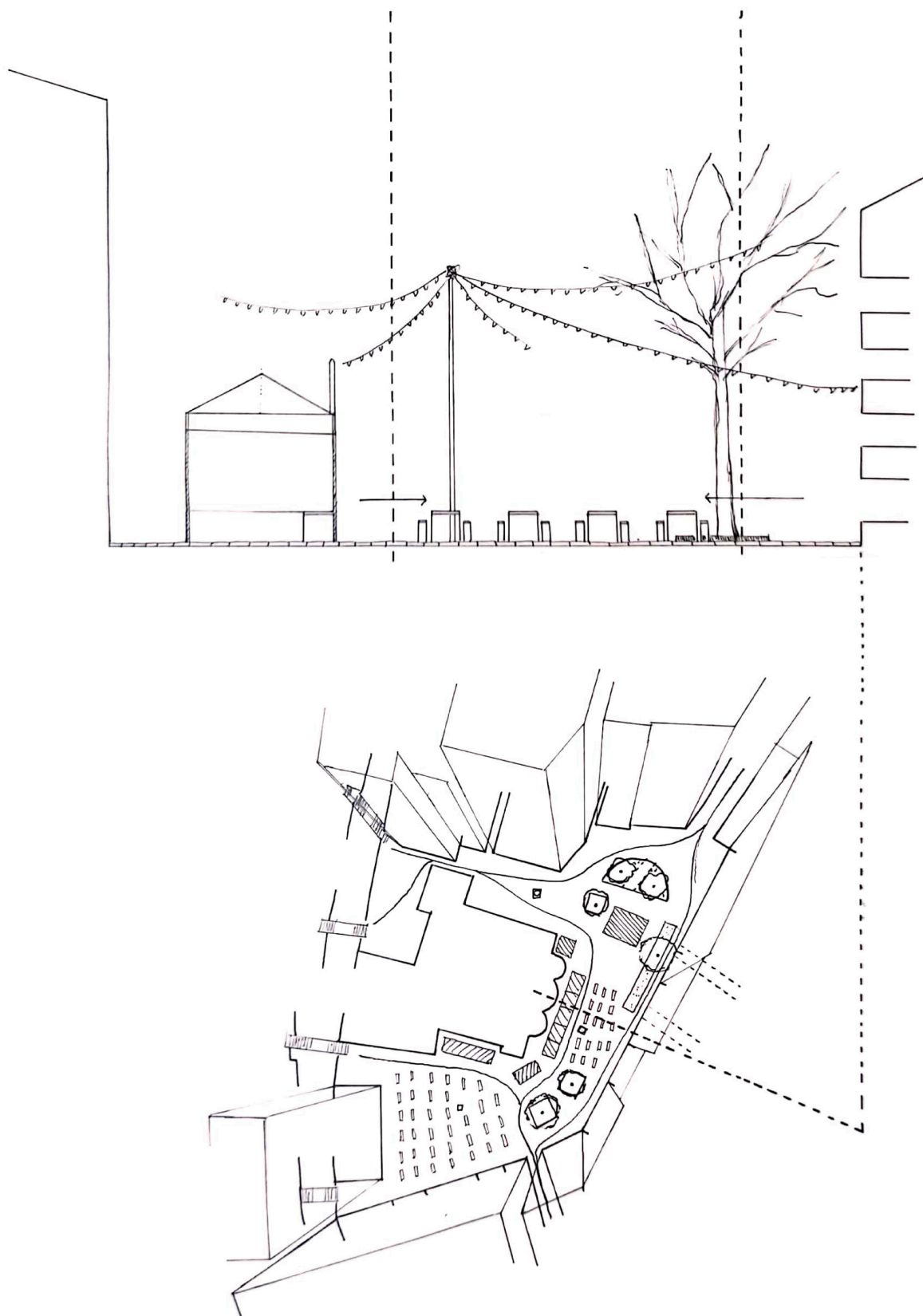
En segon lloc, les parades de menjar on se serveixen els àpats però també on es cuinen. Consisteixen en unes estructures de tres metres d'ample per tres de llargada, cobertes amb una lona per a protegir l'interior dels fenòmens atmosfèrics ja sigui el sol abrasador de mitja tarda o les tempestes estivals. Aquestes carpes es col·loquen una al costat de l'altre i completen dues tires que tapen la part posterior de l'església.

En el punt d'intersecció d'aquestes dues files és on es col·loca l'estand de la *pesca di beneficenza*. Aquest, de dimensions una mica majors als esmentats anteriorment, està proveït d'un gran taulell on els participants poden veure els obsequis que tenen la possibilitat d'aconseguir.

Seguidament, l'element més simple però a la vegada els més important per a poder dur a terme la festa: les taules. Desenes de taules de fusta d'1,8 metres per 75 cm acompanyades de bancs a banda i banda es reparteixen per tot l'espai. Aquestes converteixen el *campo* en un veritable menjador popular en el qual durant deu vespres totes aquelles persones que ho desitgin podran sopar.

I, per acabar, cal mencionar el cuidat decorat que acompanya l'atmosfera festiva d'aquestes nits d'estiu. Multitud de garlandes de llums de colors pengen d'altres estakes de color vermell repartides per la zona i acompanyen una pancarta que anuncia el nom de la festa. Aquesta, any rere any, s'alça el primer dia de festeig i vetlla la celebració fins a l'última jornada quan es despenja i es desa.

Codificació gràfica

ANÀLISI DE RESULTATS

La informació recollida en la il·lustració del primer cas permet distingir una àrea de límits continus que s'expandeix des d'un punt central. Aquest punt està situat entre quatre arquitectures detallades, que permeten la localització de l'espai en la ciutat. Dues d'aquestes es troben unides per un segment que travessa la zona definida per una part allunyada del centre marcant un pas. A la part superior es distingeix a una escala major unes garlandes d'aspecte lleuger que estan suspeses per un cable que les deixa caure per gravetat. A la part inferior un zoom del funcionament del pont detalla també a major escala el funcionament del sistema d'aquest i el seu material de construcció.

La segona il·lustració mostra un recorregut de forma marcada a través de diverses línies, la densitat de les quals va variant. Adjacent a aquest es poden veure àrees de diferents dimensions amb un límit continu per una banda i retranquejat per l'altre. Es poden distingir també diversos elements puntuals que coincideixen amb les variacions de densitat de les línies. En alguns dels casos es pot distingir el seu material. Finalment, el detall a major escala de la part inferior permet veure una secció constructiva en un medi on materials d'aspecte petri interactuen amb l'aigua.

En el tercer cas es pot distingir la traça d'un recorregut al qual se li poden assenyalar diferents trams. El primer, el tercer i el cinquè estan limitats per plans verticals amb divisions. La proporció entre aquests i el pla horitzontal és variant. El segon tram està constituït per una estructura triangular i en el quart es poden advertir dos espais diferenciats, un a través del dibuix d'un paviment i l'altre dins uns límits retranquejats. Finalment, a l'extrem de l'últim tram una línia perpendicular marca un límit que desdibuixa el recorregut principal.

En l'última il·lustració es poden distingir dues aproximacions a un mateix àmbit relacionades entre si. Es pot advertir una àrea a partir dels límits i de l'ocupació de l'espai amb petits elements tant en el pla horitzontal com el vertical, en aquest es pot diferenciar la lleugeresa dels que ocupen la part superior en detriment dels que es troben en la inferior. També es posa de manifest la diferència existent entre els límits verticals, en un cas permeable i en l'altre no. Per últim, es poden observar també línies que denoten moviment, transversal a l'espai en el pla horitzontal i cap al centre d'aquest en el vertical.

A través de la codificació textual de la informació registrada en cada una de les il·lustracions resultants del procés experimental, aplicant el procés objecte d'estudi de forma inversa, es corrobora que la codificació gràfica ha permès interpretar els esdeveniments culturals en paràmetres pròpiament arquitectònics com són àrees, punts de referència, recorreguts i límits donant un resultat proper al de l'estudi de la forma en la ciutat de Kevin Lynch.

Es posa de manifest, com a resultat ocasional, el fet que la codificació gràfica permet advertir informació i matisos referents a la materialitat com la compensació en valor de superfície de l'aigua i el paviment en el primer cas o el grau de permeabilitat dels límits en l'últim. També ha permès el registre dels sistemes constructius d'alguns elements.

CONCLUSIONS

A través del procés experimental realitzat aplicant de manera sistemàtica la metodologia en els diferents casos estudiats s'han pogut extreure característiques pròpies dels esdeveniments en clau arquitectònica, validant d'aquesta manera la hipòtesi inicial del treball, que questionava si el fet de traspasar la informació del llenguatge escrit al gràfic permetria revelar en els esdeveniments trets característics propis de l'arquitectura.

La informació posada de manifest a través de la codificació gràfica ha estat referent a àrees, punts de referència, recorreguts i límits, d'aquesta manera es manifesta com a instrument vàlid d'anàlisi de la forma en els esdeveniments. A més, s'ha pogut observar que permet el registre d'informació i matisos referents a la materialitat així com de sistemes constructius.

El fet d'haver utilitzat mostres representatives de les diferents tipologies d'esdeveniments culturals per a l'anàlisi permet afirmar que és una eina adequada per a l'estudi de qualsevol d'elles.

L'assoliment de l'objectiu inicial del treball obre la porta a noves línies de recerca amb relació a la capacitat de la codificació gràfica com a eina per a analitzar altres tipologies d'expressions socials en l'àmbit públic però també en el privat. En perspectiva que el dibuix, com a eina pròpia de la disciplina de l'arquitectura, es pugui emprar per a l'estudi i anàlisi de qualsevol forma que puguin prendre aquestes.

BIBLIOGRAFIA

LLIBRES

- Arendt, H. *La condición humana*. Barcelona: Editorial Planeta, 1993. ISBN 9788408224860
- Calatrava, J., García Pérez, F., Arredondo Garrido, D. *La Cultura y la Ciudad*. Granada: Editorial Universidad de Granada, 2016. ISBN 978843385930246220
- J. Goy, R. *Venice an Architectural Guide*. New Haven: Yale University Press, 2010. ISBN 9780300148824
- Lynch, K. *La imagen de la ciudad*. Barcelona: Editorial Gustavo Gili, 2000. ISBN 9788425228278
- Sabaté i Bel, J. *Llocs amb esdeveniments. Event places*. Barcelona: Edicions UPC, 2004. ISBN 9788476538579
- Spinelli, M., Marzo, M. *Vivere Venezia : nove scuole di architettura europee per la progettazione degli spazi pubblici veneziani : Universidad de Alicante, Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona ...* Venezia: Marsilio: Consorcio Venezia Nuova, 2003. ISBN 8831783009

TREBALLS ACADÈMICS

- Bailo Esteve, M. "Contra la indiferència: catalitzadors de la urbanitat.". Tesi doctoral, UPC, Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori, 2012. Disponible a: <<http://hdl.handle.net/2117/94636>>

PÀGINES WEB

- Seminario Patriarcale di Venezia [en línia]. Venècia: Seminario Patriarcale di Venezia, 2015. [Última consulta: 4 d'abril de 2020]. Disponible a: <<https://basilicasalutevenezia.it/>>
- Ve.La. S.p.A. [en línia]. Venècia: Ve.La. S.p.A., 2014. [Última consulta: 4 d'abril de 2020]. Disponible a: <<https://www.veneziaunica.it/>>
- Ve.La. SpA [en línia]. Venècia: Ve.La. SpA, 2019. [Última consulta: 1 d'abril de 2020]. Disponible a: <<https://www.regatastoricavenezia.it/>>

ANNEX FOTOGRÀFIC

Figura 1. Fondamenta Zattere hores abans de l'espectacle pirotècnic de la Festa del Redentore.

Fotografia de: Magdalena Iturriaga Robles

Ubicació: Venècia, Itàlia

Data: 21 de juliol de 2019

Figura 2. Regata de la Festa del Redentore. S'ha utilitzat en l'anàlisi de la Regata Storica per il·lustrar l'activitat i l'atmosfera.

Fotografia de: Magdalena Iturriaga Robles

Ubicació: Venècia, Itàlia

Data: 21 de juliol de 2019

Figura 3. Ultim tram del recorregut de la processó de la Festa della Madonna della Salute.

Fotografia de: Paulina Santi

Ubicació: Venècia, Itàlia

Data: 21 de novembre de 2018

Figura 4. Campo San Giacomo dell'Orio durant la Sagra del mateix nom.

Fotografia de: pròpia

Ubicació: Venècia, Itàlia

Data: 23 de juliol de 2019

Figura 5. Veduta di Venezia

Autor: Jacopo dei Barbari

Ubicació: Venècia, Itàlia

Data: 1500

Tècnica: Gravat

